

Preferential Parenting

תולדות תשע"א

Artscroll - Stee Chmesh

And Yitzchak loved Eisav, for his catch was in his mouth, and Rivka loves Yaakov. (Bereishis 25:28)

ishness. (Sifsei Chachamim). From the age of thirteen, the essential differences became apparent, with Esau turning to idols and Jacob going to the study hall. Esau became a hunter, but not only in the literal sense. He became adept at trapping his father by asking questions that would make him appear to be unusually pious. He would ask, for example, how tithes should be taken from salt and straw [although he knew full well that they were not subject to tithes]. And he gained his father's love by serving him conscientiously; for example, by hunting game to put in his mouth, so that Isaac could eat fresh and tasty meat. Jacob, however, was morally wholesome, saying what he thought and never being duplicitous, and spending all his time in the study tents of Shem and Eber (Rashi).

EVEN PEOPLE NOT NORMALLY ATTUNED TO GRAMMAR are struck by the Torah's strange use of tenses to describe the relationship of Yitzchak and Rivkah with their children. Yitzchak "loved" Eisav, in the past tense, while Rivkah "loves" Yaakov, in the present tense. What is this meant to teach us?

מזקנים אתבונן

כמוכן, כל ענין היחס של יצחק אל עשו, הוא בגדר תעלומה, שאינה ניתנת להבנה במבט השטחי שלנו. אפילו אם נניח שלא ידע יצחק על מעללי-הרעים של עשו - דבר שבעצם לא מתקבל על הדעת - הלא כל ילד יכל להבחין בהבדל הבולט כל כך שבין יעקב לעשו - זה יושב אהלים, וזה איש שדה! מדוע העדיף את איש השדה, גם אם הוא "כשר למחדרין", על פני ה"איש תם, יושב אוהלים"?

ולכן אנו אומרים, שאפרו של יצחק צבור על גבי המזבח (הש"י ויק' כו, מב, מתו"כ) - למרות שלמעשה נשרף האיל בסופו של דבר - מפני שיצחק אכן עשה הכל בשלימות המירבית, וכל רצונו היה להיות כאפר על גבי המזבח. וידוע, שבחירת האדם היא על הרצון בלבד, על מאווי-ליבו; בעוד שעל עשיית המעשים אומר הפסוק: "כי גם כל מעשינו פעלת לנו" (ישעי כו, יב). אם אותו רצון, אכן יצא אל הפועל וירד לעולם המעשה - לכך אחראי אדון כל המעשים (חובות הלבבות, שיעבודת האלקים, ח). ובאשר לרצון, למסירות הנפש שהיתה בעקידה, אכן היה יצחק כאפר-עשן, ואין זה משנה אם למעשה נשרף האיל בסופו של דבר. אין איפוא כל צל של ספק, שיצחק אבינו הוא אכן משלושת העמודים שבזכותם עומד ומתקיים העולם.

שיחות לספר בראשית

1 ג'ג

קעה

כיצד דנים בגדולי ישראל

אך קודם שנדבר בהתאמה זו, נקדים שאנו עומדים לדבר באנשים גדולים; אנשים שהם מעמודי העולם ויסודיו, וממילא אין אנו יכולים לעמוד בסוד. מחשבותיהם. בפרשת השבוע מדובר ביצחק אבינו, עמוד העבודה של העולם, וההפטרה מדברת בשאול המלך, עליו הכריזה בת-קול מן השמים: "בחר ה' (ש"ב כא, ו; ברכי יב:), ואשר נמנה על ידי חז"ל בין שמונה נסיכי-אדם, שניהגו את העולם לעתיד לבוא (סוכה נב:). ברור אם כך מעל לכל ספק, שאין בידנו כלים כלשהם, שייסיעו בידינו לאמוד גדולי-עולם שכאלה.

ובכל זאת; מכיוון שהתורה נכתבה עבורנו, ולא רק עבור המלאכים, ומכיוון שאנו מחוייבים בלימוד כל אות ואות שבתורה, כפי מדריגתנו, לכן אנו מדברים בלקח שעלינו להפיק מן הפרשה וההפטרה. ממילא מובן, שאין בדברים - חלילה - הערכה כלשהי לענקות-קומתם של יצחק אבינו או שאול המלך, ואנו דנים אך ורק ברובד הקרוב ביותר אלינו, מבין שבעים הפנים שבתורה (זהה א, מז:).

רמו לב תולדות שלום

תולדות

לב

רמו

אישיותו של עשו - מפוצלת - מוח ולב

שמה תאמר מי לחש באוזנו או מי גילה לנו רז זה, שכך היה נראה עשו?

הנה מלבד שכך עולה מצירוף כל המדרשים, גם בפסוק עצמו נרמז הדבר! "ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אוהלים". ויש לדקדק, מדוע בעשו הכפילה התורה תיבת "איש", ואילו ביעקב נאמר "איש תם יושב אוהלים", כך היה לומר בעשו "איש" שדה יודע ציד, ומדוע נכתב ב' פעמים איש יודע ציד איש שדה?

כאן רמזו הדבר הנ"ל, דהרי "איש יודע ציד" - פירש רש"י יודע לצוד את אביו ולרמותו בפיו, ושואלו האיד מעשרין את התבן וכו', וכסבור אביו שהוא מדקדק במצוות, והרי ב' שנים עלה בידו לרמותו, ואם כל מעשיו וכל לבו היו בכי רע, האיד לא הבחין יצחק שכל דבריו מן השפה ולחוץ המה? אלא, שבשעה שבא לפני אביו, היה מכבדו באמת, וכיון שידע כי יצטער אביו אם יבחן פנימיותו, לכך העמיד עצמו כצדיק ממש באותה שעה, והיה לו מה להראות, ולכן חוזרת התורה פעמיים על תיבת "איש"

מעלתו של יצחק אבינו

כשאנו מתבוננים ביצחק אבינו, הרי שיצחק הוא עולה תמימה. תמימות, שאינה מתבטאת רק בפועל, במעשה, אלא גם תמימות שבמחשבה. הקב"ה ידע, שהן אברהם והן יצחק, לא פגמו אפילו פגם קל שבמחשבה בעת העקידה. ולא רק שלא היתה מחשבת פיגול כלשהי, אלא שאפילו לא היה עירוב של מחשבת "שלא לשמה" עם המחשבה "לשמה". יצחק עושה את המעשה ללא כל מניע פסול כלשהו, ובעלותו על המזבח, הוא מוותר על כל המעלות שיכול היה להשיג בעוה"ז: על ארץ ישראל שהובטחה לו; על "ביצחק יקרא לך זרע" שהובטח לאביו, ועל היותו ממשיך מורשתו הרוחנית של אברהם. השיקול היחיד שעמד לפניו באותו רגע, היה עשיית רצון ה'.

5 אור

והביאור בזה הוא כי שכל האדם נלמד
שמצד עיני קדושה וטהרה, ומצד
אח גנות הרע, אינו יכול להציל את האדם
מלהיות שקוע בחטאות עולם הזה וליכשל ח"ו
בעצירה. ורק תורה יש כוחה להשפיע על גוף
האדם שיהיה להגוף חסוקה אחרת, וכמו
שפירש החידושי הר"ם למה נקרא אדם
תלמיד חכם ולא חכם, כי הוא תלמיד של
חכמה, והחכמה משפיעה עליו. והשפעת חכמה
מבאר את דבריו דהלכ מקבל מהחכמה, ולכן
הוא תלמיד חכם, היינו הלכ ששם הדס של
האדם, הלכ חומר, אם החכמה משפיעה עליו
שלא לתמוד ומשנה הדימים שלו, אז הוא
תלמיד חכם. השפעת חכמה (נראית חר"ם)

ובזה פירש האבני נור (הוצא שם נאמן נבי)
 דברי חז"ל (פ"ו ח, ג) אי קייפא לא
 ספרא ואי ספרא לא קייפא, וכן אמרו (ויק"ר
 לה, ו) הסייף והספר ירדו כרוכב מן השמים.
 שענין מיתת סייף הוא שהראש אינו מחובר
 להגוף, ואם רואים אדם שאף שיש לו שכל
 טוב, הגוף אינו נמשך אחר שכלו, ואין ידיעמו
 מחייבה את מעשיו, אז הדע כי לאו ספרא, כי
 בודאי אינו לומד תורה, כי אם יש ספרא אז
 לאו קייפא, אין הגוף מנותק מהראש, רק
 הראש משפיע על הגוף. כי העצה היחידה
 שיש להאדם שיהיה לו שליטה על הגוף הוא
 לימוד התורה, וממילא אין לו מיתת סייף, ואם

האדם מחשיב את התורה שלומד, והגישה שלו
 לתורה היא כקדושה וטהרה ולא כחכמה
 בעלמא, אז יש כחה התורה להשפיע על הגוף
 ולחצר הגוף אל השכל ואל הנשמה.

12

וזו היא המציאות של עשו, כמו שאמרו
 רבותינו ז"ל שצמיחתו ניתו ראשו
 ומגלגל לחוך המערה, וגופו לא נקצר שם, כי
 זאת כל המציאות של עשו, שהיה לו ראש מלא
 ידיעות והשגות גדולות, אבל לא השפיעו על
 גופו. וכן היה הקצורה שלו, שראשו שייך
 להאבות ולא גופו. כמי (קהלת ט, טו) ומכמה

תשובת התורה לתמיהה

– ושוב, כיוון שאין אנו דנים לעצם האמת שבדבר, אלא מנסים להבין את
 רובד הפשט במטרה ליישם את המסקנות על עצמנו, לכן נוכל לענות
 תשובה אחת ויחידה לתמיהה שהעלנו: "ויאהב יצחק את עשו כי צינר
 בפיו" (ברא' כה, כז). זוהי התשובה שכותבת לנו התורה. ופירוש הדברים
 למדריגתנו: על שוחד לא שואלים שאלות. אתה יכול להיות נביא, ועולה
 תמימה, וקדוש-אלקים, ועשו יכול להיות רשע מרושע – אבל אתה תאהב
 אותו בשל השוחד שהוא מגיש לך. והדימוי שהשתמשו בו חז"ל להסביר
 את כוחו של השוחד, הוא הדימוי לאבן; שנאמר: "אבן חן השוחד בעיני
 בעליו, אל כל אשר יפנה ישיכילו". מה האבן, "בכל מקום שנופלת –
 שוברת", כך גם השוחד (משלי יז, ח; תנח" תולדות, ח). אין זה משנה אם

לומר לך שכל מהותו של עשו היתה פצולה ומחולקת לשנים, האחד, איש
 יודע ציד, שבשעה שנתעסק בדברים הטובים היה באמת אוהו בדרגה זו.
 וכידוע מן הזוהר, שראשו של עשו זכה להיקבר במערת המכפלה משום
 דרגתו הגבוהה, "אך ליביה לא טוב" (לבו לא טוב) והיינו שמצד אחד היה
 מרגיש בשעה שנתעסק בחכמה שהוא שייך עתה למעלה זו, ומתוך הרגשה
 זו עלתה בידו לרמות את אביו בשעה שכבדו וכנ"ל, וזהו "איש יודע ציד",
 אך כשהלך לשדה נהפך לאיש שדה! כדפירש"י, אדם בטל צודה בקשטו
 חיות ועופות.

זה היה עשו, שהיה חריף לרמות ועלתה לו זאת בידו מתוך דרכו
 ושיטתו לחלק בין השכל ללב, להיות פעמים בדרגת צדיק, ופעמים בדרגת
 רשע, כנ"ל, אך יעקב איש תם יושב אוהלים" פרש"י, אינו בקי בכל אלה,
 אלא כליבו כן פיו, יעקב הוא "איש תם" ושלם – ששלמה צורתו ואינה
 חלוקה מזורה כעשו, ורק יושב אוהלים – ממת עצמו באהלה של תורה!
 ולכן אינו בקי בכל אלה לרמות כעשו, דכותו של עשו לרמות לא היתה
 מתוך מעלה של חריפות מח וכדומה, אלא מתוך החיסרון שפיצל את נפשו,
 ועשה ממנה שתי צורות איש, ולכן עלתה בידו לרמות את הסובבים אותו,
 שכשהשתמש בחלק השכל שבו – לפי דרכו הקלוקלת ושיטתו המעוותת
 לחלק בין הראש והלב – הרגיש אז בנפשו באמת את הצד הטוב שבו, ומי
 שראוהו רק באותה שעה היה סבור שזה – הצד הטוב שבו – הוא כל
 מהותו...

10

ואל יקשה בעיניך להבין, האיך מצליח עשו להיות מצד אחד עם לב
 רע, ולעשות כל תועבות שבעולם, ומהצד השני להיות איש החכמה ובעל
 אמונה, ולרצות עוה"ב וקיום המצוות? שהרי, כבר שמענו כעין זה על
 אריסטו אשר הרמב"ם כתב עליו שהגיע קרוב לדרגת הנבואה, שפעם תפסו
 אותו תלמידיו שחטא באשת איש, ושאלוהו היתכן? גדול הפילוסופים יעשה
 נבלה כזאת כאחד השפלים והנבזים!?

וען אריסטו והוסיף להתפלסף ואמר, "כעת אינני אריסטו", כלומר: לא
 ענה להם גברה עלי תאוותי ונכשלתי ונפלת, מפני שבאמת לא הרגיש
 שום נפילה ממדרגתו בזה, ולמה? מפני שמעולם לא היה כולו שייך למעלת
 החכמה, וחילק את עצמו כל ימיו, וכשעסק בחכמה אכן הגיע עד קרוב
 למעלת הנבואה, אך כשעזב את החכמה, השתמש בחלק העפר מן האדמה
 שבו, והגיע למטה מדרגת בהמה!...

הנה הבאנו כאן את אריסטו כמשל, בכדי להבין את עשו, שיכול להגיע
 עד י"ג שנה למעלת האבות, ואח"כ עוד ממשיך להרגיש את עצמו שייך
 למעלה זו כשעסק ב"קודש", ויחד עם זאת להיות עשיר הרשע, כשעסק
 ב"חול", ולימדה אותו התורה בזאת, שכשאנו רואים מן שאינו מבדיל בין
 קודש לחול אלא משתמש בהם בערבוביא, בל נטעה אחריו בחלקו הטוב
 ונחשוב שבוה הרי הוא בר מעלה, רק נדע ש"כולו" עשו הרשע!

13 שיהי' אסתר כהן

"ויאהב יצחק את עשו" – היתכן!?

ויעקב בנו, הוא אכן בן שניתן להתפאר בו. גם הוא, כאביו, מצטיין
 בתמימותו: "איש תם יושב אוהלים" (ברא' כה, כז); הוא המעמיד את עם
 ישראל על ייב שבטיו; הוא עתיד לרשת את א"י, את ארץ האבות,
 ובקיצור, כולו מלא בשלימות רוחנית עליונה.

נרמקת אמו, רואה כמובן את עליונותו הרוחנית של בנה הקטן על פני עשו
 בנה הגדול, והיא אוהבת אותו לא רק מאהבת-אם טבעית לבנה, אלא
 בעיקר בשל אותו מעלות-נפש.

אך מה שקשה בכל העניין הוא: כיצד זה אירע, שיצחק אביו אוהב את
 עשו? הרי עשו הוא שופך דמים, רשע, כופר בעיקר, ועושה כל מיני תועבות

אחרות שחז"ל אמרו עליו (ב"ב טז; ; שוח"י ט, ג). כיצד יתכן א"כ שנביא
 ה' יצחק, חושב למרות הכל, שעשו הוא הראוי לברכת "מטל השמים"
 (ברא' כה, כח)? כיצד זה רוצה יצחק לעשותו גביר לאחיו, כך שישלוט, ח"ו,
 בעיקר, שיצחק יודע ודאי את מעלותיו?

Problems in Chinuch

As with every endeavour, involvement in the field of chinuch recognises that some problems will occur and should be sincerely acknowledged and appropriately addressed.

Denial is the worst thing possible, in that it negates any serious attempts at confronting the dilemma head on so as to find a satisfactory solution. In much the same way that a person will be encouraged and applauded through consulting medical specialists when dealing with a physical ailment, it is essential to know

that there is no shame whatsoever in discussing situations with mechanchim and asking advice from experts.

The author of the Chovos HaTalmidim was an eminent mechanech in pre-war Poland. In the excellent introduction to his sefer, he notes that when dealing with any form of rebellion, it is important for parents to immediately "shift the blame off their children and onto themselves." Far from deflecting responsibility, parents should undertake a detailed cheshbon hanefesh, critical self-analysis, so as to identify whether they might have not devoted sufficient attention, love and time to their children and thereby seek to rectify the problem.

19

יצחק היה עולה תמימה, תמיד מובדל ומפורש מן העולם. ולא העלה כלל על דעתו, כי אפשר להערים ולרמות. לפיכך כאשר שאל אותו עשו: "היאך מעשרין את המלח ואת התבן?" - סבור היה, כי באמת ובלב תמים שואל זאת עשו ומשום כך רחש לו אהבה יתירה. אבל רבקה הרי גולדה במתציתם של רמאים; אחיה היה לבן הארמי, וכבר הכירה היטב את טיב העולם, שאפשר לשאול שאלות כמדקדק במצוות ולהיות בעת ובעונה אחת עשו הרשע... לפיכך אהבה את יעקב, אשר בו הכירה את האמת לאמתיה...

(בשם הה"ק מהר"ג מפשיץ ד"ל)

50 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH

Parashas Toldos □ 49

20

The Dubno Maggid suggests a solution based on a keen observation of the world. In non-Jewish society, people define themselves and are defined by others according to what they do. In Jewish society, people are defined by what they are.

Eisav represented non-Jewish values. He defined himself and expected other to define him by what he did. He wanted to be seen as the athlete, the warrior, the storied hunter. The basis for the admiration and love of other people was what he

had accomplished in the past. Should he cease to be a hunter, the admiration would cease as well. Therefore, Yitzchak "loved" Eisav, in the past tense, "for the game he put in his mouth," the things he had done in the past. But Yaakov represented Jewish values. He was defined by what he was rather than by what he did. Therefore, Rivkah "loves" Yaakov, in the present tense, a love that continues uninterrupted and is not dependent on his latest feat and achievement.

האבן נפלה ככוונה או בשוגג, ואם מי שהאבן פגעה בו התכוון לכך, או לא - בכל מקרה, האבן תזיק למי שנפגע על ידה.

מובן מאליו, שיצחק לא הרגיש, חלילה, שהשוחד שמגיש לו עשו פועל ומשפיע על גרשותיו, וברור שכלל לא היה מודע לכך - אבל התורה מעידה, שהציד הוא שהשפיע על יצחק בתת ההכרה, והוא שלא הניח לו לראות מה שראו כולם. האנשים ברחוב מקללים את עשו - כפי שאמרו חז"ל (פס"ר יב, כב; רש"י ברא"ה ח, ח) - ויצחק חושב שעשו ראוי לברכה. הציד איפוא הוא הגורם לכל. ומובן שהציד אינו רק האוכל - שהרי יצחק לא יתפתה אחר גשמיות בלבד - אלא גם הציד הרוחני שמגיש עשו, בדרמות השאלות ההלכתיות: כיצד מעשרין את המלח ואת התבן (בר"ר סג, ג). עשו יודע שעליו להגיש גם ציד רוחני כדי שיצחק יאמין בו, והציד הגשמי שיצחק מקבל, גורם לו להאמין שהציד הרוחני של עשו הוא אמיתי.

16

הדיינות - אומנותו של כל אדם

הבאנו לעיל, עד כמה נוהרו חז"ל לבל יכשלו בנטילת שוחד, ביושבם בדין. אך מה שנכון בדיינים היושבים בדין - נכון גם בכל אדם. כל אדם הוא דיין לעצמו, ועליו להיזהר מן השוחד. לעיתים מדובר בהכרעות קטנות: אם ללכת לישון, או ללמוד עוד שעה; אם לקום לתפילה בעוד מועד, או לשכב עד הרגע האחרון, וכדומה. ולעיתים, מדובר בהכרעות כבדות: משקל: האם להמשיך בשיבה - או לא; אם לחזור לחו"ל, או להישאר בארץ. ומובן שבהחלטות אלה, משמש האדם כדין לא רק לעצמו, אלא גם לכל הדורות הבאים אחריו. ועל כן, מי שרוצה להכריע אם עדיף להיות "איש תם יושב אהלים" - הן באוהלי תורה ויראת שמים, והן באוהלי ארץ ישראל - , או שמא עדיף להיות "איש שדה" (ברא"ה כה, כז) באמריקה, או מחוץ לשיבה - הרי שעליו להיזהר שלא להכריע כאש"ר הציד של היצה"ר בפיו. כי כאשר ה"צידי בפיו" - אין ספק שהשוחד יעורר את עיני שכלו, והוא יעדיף את עבודת השדה הסוערת, על פני ישיבת האוהלים השלימה בתומתה.

ויש לזכור, שכשם שאצל יצחק היה בצד הצידי הגשמי, גם ציד רוחני ("כיצד מעשרין את המלח..."), כך מגיש לך גם היצה"ר בצד השוחד הגשמי (מעמד חברתי, משכורת נאה, וכדו'), גם שוחד רוחני שקשה להתעלם ממנו: אם תהיה מהנדס או פרופסור, תעשה קידוש השם! בזכותך יתקרבו אנשים ליהדות, וכו'. והאדם חייב להתאמץ בכל מאוהו, שראייתו תהיה ישרה והחלטתו אמיתית.

17

הדרך לשפיטת אמת

וכיצד מצליחים להגיע לכך? - בשתי דרכים עיקריות: ראשית, להתפלל לסייעתא דשמיא. לכוון היטב בתפילות. והאר עינינו בתורתך, כיוון שרק כשאור אמת יאיר את עינינו, נוכל להגיע ל"יחיד לבבנו לאהבה וליראה את שמך". לחזק בליבנו את אהבת ה', ע"י התבוננות בחסדיה המורעפים עלינו יום יום, ולאמץ את היראה מפני

מלכו של עולם. ומי שאוהב ומקרב את המעשים הנכונים, וירא ומתרחק מן השלילה - מובטח לו שידע לצעוד בדרך הנכונה, ולא להיכשל באבני הנגף הפזורים על דרך עץ החיים.

"בשפתי נבון תימצא חכמה" (משלי יג)

אך יש גם דרך נוספת: לשאול גדולי תורה כאשר עומדות בפנינו הכרעות גדולות. אם לא זכינו עדיין לחכמת אמת משלנו, הרי שכבר אמר שלמה: "דרך אוויל - ישר בעיניו"; האוויל אמנם בטוח שכל דרך שהוא הולך בה - אין ישרה ממנה; אבל הדרך הנכונה היא: "ושומע לעצה - חכם" (משלי יב, טו). וכמו בפסוקים רבים, המשמעות כפולה: מי שישמע לעצת גדולים ממנו - סופו שיהיה חכם; אך נכון גם לפרש: מי שידע לשמוע לעצת גדולים ממנו - סימן שהוא חכם.

ולכן, חשוב שלא להחליט לבד, אם מרגישים שהציד שבפה טעים מדי, אלא לשאול בעצתו של חכם מישראל. פיו של החכם, אינו מלא בטעם המתקתק של השוחד הממלא את פינו, וממילא מונחים שיקוליו על ידי הישרות שטבע הבורא בברייתו, ולא על ידי החשבונות הרבים, שאנו טועמים במטעמי השוחד שצד עבורנו היצר.

This is particularly true in our own times. Ask a non-Jewish child what he wants to be when he grows up and he will inevitably tell you he wants to be a doctor or a lawyer or a Silicon Valley entrepreneur or perhaps a rock star. Ask a Jewish child, and hopefully he will tell you he wants to be a *tzaddik*, a *talmid chacham*, a *baal chessed*, and *oved Hashem*. Hopefully.

The Jewish child answers the question directly. He tells you what he wants to "be." The non-Jewish child, however, is not giving a direct answer to the question. He is telling what he will "do" rather than what he will "be." He has been conditioned to believe that a person's entire value is dependent on his profession or vocation. If he is a doctor he is important. If he is a mailman he is not important.

A columnist here in Baltimore recently wrote a piece decrying this tendency in society. Whenever he meets someone new at a function or party, it takes no more than fifteen seconds before he is asked, "So what do you do?" Sometimes, he is so annoyed he identifies himself as an auditor for the Internal Revenue Service, which is a guaranteed conversation stopper. Obviously, he concludes, in America "you are what you do," and what you really are — your character, your interests, your thoughts, your feelings, your opinions — do not really matter that much.

In America, you are measured by your performance, by what you do. Therefore, you may be idolized and adored one day and despised the next. If the level of your performance falls off, if you go through a stretch when you strike out

instead of hitting, your fickle admirers will turn on you. After all, it was not what you are that they never admired but what you do, and when you no longer do it, there is no longer any basis for the admiration.

This is not the perspective of Judaism. In fact, it is the exact opposite. Judaism values all people for what they are, for their *tzelem Elokim*, for their character, their integrity, their goodness, their ethical standards, their *menschlichkeit*, their spiritual accomplishments. What they do for a living or for professional fulfillment is only secondary.

וע"ד העבודה י"ל הענין שיצחק סבר שעשו הוא ג"כ צדיק, כי ציד בפיו, אלא שסבר כי הם הולכים בב' שיטות בעבודת ה'. דרכו של יעקב היא, כמד"כ יעקב איש תם ישב אהלים, שהוא קדש קדשים מופרש כליל מהעוה"ז, ועוסק רק בתורה ועבודה בלא שייכות כלל לעניני עוה"ז. ודרכו של עשו לעבוד את הש"ת בתוך כל עניני עוה"ז, ולהכניס אלקותו ית' בתוך הענינים הגשמיים, עי"ז שעושה את הכל לשם שמים. וע"כ ויאהב יצחק את עשו, כי לפי דעתו דרכו של יעקב היא שייכות רק ליחידי סגולה, כמאחז"ל (ברכות לה): הרבה עשו כר' שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידם, שלהתנער לגמרי מהעוה"ז אין זו דרך לרבים, כי העולם הוא עולם העשיה, ותכלית הבריאה היא להחדיר אלקותו ית' בתוך עולם העשיה. וזהו מה שברכו ויתן לך האלקים משל השמים ומשמני הארץ וגו', וכל המדרש (ב"ר סו, ג) ויתן לך אלקותא, היינו שיתן לך אלקותו בתוך טל השמים ומשמני הארץ וברוב

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פירש"י כחרגומו בפיו של יצחק. וי"ל דאין הכונה חלילה לשלול אהבת יצחק את יעקב, כי צודאי גברה אהבתו אליו ביחר שאלו צהימו איש חס יושב אהלים, ולא נסתר מעיני יצחק ההבדל בין שני בניו שהם שמים וארץ והוא נדיק והוא רשע.

אלא כוונת החזקת היא לומר ליצחק הנלחם לאהבו גם את עשו אע"פ שהיה רשע, כזה שמאלו צו הנקודה הטובה שבו, ולזה נא הכמונ לפרש ויאהב יצחק את עשו, וכמה אהבו, כי מאלו צו נקודה טובה כל דהו כי ניד בפיו.

וי"ל בב' הענין, דהנה יצחק ידע שמתלצו עתידים לצאת מדות חסד וגבורה שיהיו הם מדת תפארת. וכדא"ש שזה היה ענין הנסיון שניסה אליעזר את רבקה, כמד"כ והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק. שלכאורה קשה מדוע אותה הוכחת לעבדך ליצחק, הרי יצחק הוא מדת הגבורה, ואילו הנסיון מראה שהיא כולה ממדת החסד. אלא

שהיות ומיצחק עתידים לצאת חסד וגבורה, ואחר שיצחק היה כולו גבורה לכך צריך היה שרבקה תהא כולה חסד, כדי שיצא מהם חסד וגבורה הנכללים בתפארת. ויצחק סבר דזה יהיה בב' בנים, אחד כולו חסד והשני כולו גבורה, ויחדיו יהיו תפארת. ולפיכך ויאהב יצחק את עשו, כי סבר שהמדות נחלקו בין הבנים, ועשו הוא מדת הגבורה, וע"כ אהב את עשו כדברי הוזה"ק שכל מין אוהב את מינו, היינו את מדתו. ולכן רצה לברך את עשו, כיון שיצחק היה סובר כי מדתו מדת הגבורה היא המדה העיקרית שעל ידה ניתן להתקרב להש"ת, כמד"כ ראשית חכמה יראת ה' שיראה היא ממדת הגבורה, ולפיכך רצה שעיקר הברכה תהיה במדה זו, שתתפשט מדת הגבורה בעולם, שע"פ שיטתו יתוקן העולם ע"י מדת היראה. וזהו מה שאמר הוה גביר לאחריך וישתתו לך בני אמך, שמדתו מדת הגבורה תהיה מעל שאר המדות ובה תהיה עיקר הברכה. ואח"כ כאשר ויתרד יצחק חרדה גדולה, שנוכח לראות מהו עשו באמת, או הבין שיעקב עצמו הוא מדת תפארת ובו כלולים ב' המדות חסד וגבורה, ואמר גם ברוך יהיה על הברכה שברך את יעקב.

דגן ותירוש, שתוכל להחזיר אלקותו ית' בתוך כל אלו הענינים הגשמיים. וכמאמר הרה"ק המגיד הגדול ממזריץ' ז"ע, מלאה הארץ קניןך, העולם מלא בדברים שאפשר לקנותך ית' בהם. והיינו שיהודי יוכל להשיג את השי"ת לא רק בתורה ועבודה, אלא אפילו בכל הענינים הגשמיים ניתן לקנותו ית' ואח"כ כאשר ויתר יצחק חרדה גדולה, שראה גיהנום פתוחה לו מתחתיו, אז ברכו ברכה אחרת לגמרי, הנה משמני הארץ יהיה מושבך וגו', שכבר לא אמר לו ויתן לך האלקים - ויתן לך אלקותא, שראה כי אין עשו נותן דעתו על אלקות ואין לו שייכות לזה, ורק ברכו משמני הארץ יהיה מושבך. וזהו גם הבי' מה שבברכות הראשונות הזכיר קודם מטל השמים ואח"כ משמני הארץ, מטל השמים הוא חלק הרוחני שבגשמיות, וע"כ הקדימו לברכה, ואח"כ משמני הארץ שהוא חלק הגשמי שבגשמיות. אך בברכה השניה שברך לעשו אחר שכבר הכירו, הקדים משמני הארץ יהיה מושבך, שזהו הגשמיות שבגשמיות, ורק אח"כ הזכיר גם מטל השמים, כיון שאז כבר ידע יצחק שלעשו יש שייכות בעיקר לחומריות וגשמיות.

27 ובעוד אופן י"ל, כי סברת יצחק היתה לא שהם הולכים בב' שיטות אלא שהם ב' תכונות הנפש. יעקב כולל את אלו שבטבעם מופרשים לגמרי מהעוה"ו שהם קודש קדשים, החיים כמלאכים עלי אדמות, ואילו עשו הם אלו שיש להם יצה"ר חזק ביותר, כמד"כ ויצא הראשון אדמוני, שמרומן להתגברות היצה"ר הנוער בו כאש. וסבר כי עשו עוסק במלחמת היצר, כי ציד בפיו, שרימה את יצחק שכל עבודתו היא להלחם עם היצה"ר. וע"כ ויאבק יצחק את עשו, כי תכלית הבריאה היא שנתאון הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (תנחומא בחוקותי), בתחתונים מרומם על המצבים השפלים והירודים ביותר, כאשר מתגברים היצרים האפלים בזה נתאווה הקב"ה שיהיה לו דירה בתחתונים שיחלצו ממצבים אלו ויעמדו כנגד היצה"ר. כדאיתא בזה"ק (ח"ב מו.) דשבחא דאתיא מהאי עלמא דאיהו רחיק ניתא ליה לקוב"ה מכלא, כי שבחא דאתיא

מאתר רחיקא היינו במצבים שהיצה"ר מתגבר ביותר, כאשר יהודי נחלץ מזה הר"ו קריבא יתיר לגבי מלאכ. וכיון שסבר שזו עבודתו של עשו, לעמוד בקשרי מלחמה עם היצרים האפלים ביותר, י"ב ויאבק יצחק את עשו, כי ע"י עשו מתקיים תכלית רצון ה', שכל עבודתו להלחם עם היצה"ר, והוא מקרב לגבי מלאכ את השבחא מאתר רחיקא, משא"כ אצל יעקב לא שייך ענין זה, כיון שהוא מופרש לגמרי מעוה"ו ואין לו כל שייכות למלחמת היצר ולעניני עוה"ו.

28 וזו היתה הכוונה העליונה בזה שהעלים השי"ת מיצחק את מצבו האמיתי של עשו, שיחשבהו לצדיק, כדי שיבא יעקב וישול ברכותיו, למען יהיה לבוגדים העתידים לצאת ממנו את הכח של ויתן לך אלקותא, שגם במצבים הגרועים ביותר כאשר פחו עליהם יצרום ויכלו לצאת מהם כשולם ולהתגבר על יצרם. וכנ"ו מיוסף משיטא ויקום איש צרורות שאחרי שהיו כבר בשאלו תחתית התגברו ויצאו בשלום. ולולא שהעלים הקב"ה מיצחק את מצבו של עשו לא היה יעקב מתברך בברכה זו. וזה לימוד התורה שגם

והנה יצחק החזיק שני בניו לצדיקים, אולם ביעקב ראה שנוול איש חלק, והכרת פניו ענתה בו שהוא כמזג טוב וחכונה ישרה, אבל עשו נולד אדמוני וכולו כאדרת שיער, וכתב רש"י אדמוני סימן שיהא שופך דמים, וכ"ה במדרש, א"ר אבא בר כהנא, אדמוני כאילו שופך דמים, ובגמ' שבת (קנו א) אמרו, האי מאן דבמאדים, יתא גבר אשיד דמא, א"ר אשי, או אומנא או גנבא או טבחא או מוהלא, ובכן יצחק שראה את בנו עשו שהולך בשדות ועוסק בציד חיות, חשב בדעתו דון אותו, שמשום שהוא מרגיש בנפשו שהוא נוטה מטבעו להיות שופך דמים, לכן מתעסק בציד להשתמש במדתו זאת של שפיכת דמים לענין ציד שהוא בבחינת טבחא, וגם לקיים בזה מצות כיבוד אב לעשות מטעמים לאביו ולהאכילו מצידו, ומכיון שראה ג"כ שהוא מרדק במצוות [כגון מעשר וכדומה, שהם מצוות שמעיות, שלכל הדיעות עדיף בזה המתגבר על יצרו, על הנוטה מטבעו לטוב וכנ"ל] לזאת חשב יצחק שעשו עולה בזה על יעקב אחיו, שנוול מטבעו להיות נוטה לטוב, ואשר מעשיו הטובים נובעים מטבעו בתולדה, ובגלל זה אהב את עשו.

כאשר האדם נמצא בשפל המצב, ודומה כי הוא כבר אבוד לגמרי ונתון בשליטת יצרו, יש לו גם אז את הכח להתגבר אפילו ברגע האחרון, מכח הברכה של ויתן לך אלקותא.

30 והנה יצחק היה סבור שיעקב ועשו עובדים להשי"ת בב' הבחי' הנו', יעקב הוא איש תם יושב אהלים וכל עבודתו היא רק עשה טוב, ואילו עשו הוא איש יודע ציד איש שדה, שעוסק תמיד בעקירת כח הרע ועבודתו היא להעלותו לקדושה, ומדה זו של סור מרע היא ממתת היראה והגבורה מדתו של יצחק, ולכן סבור היה שהעבודה של סור מרע שייכת לעשו, והוא עובד לקיים ואהבת בשני יצריך - ביצה"ר להעלות את ההתלהבות דטומאה ולהכניסה לקדושה. ולכן ויאבק יצחק את עשו, כדברי הוזה"ק שכל מין אוהב מינו, ויצחק מרת הגבורה אהב את עשו, בהיותו סבור שעבודת עשו גם היא במדת היראה והגבורה. ומה"ט היתה הבכורה שייכת לעשו מלכתחלה, כמבואר שענין סור מרע הוא הבכורה, שזוהי ראשית עבודת ה' להכניס את ההתלהבות דטומאה להתלהבות דקדושה. ולכן גם סבר יצחק שהברכות ג"כ שייכות לעשו, דיעקב כיון שהוא איש תם יושב אהלים שעוסק תמיד בעשה טוב והוא מקור הטוב אינו זקוק לברכות, אבל עשו שהוא איש שדה העומד תמיד בקשרי מלחמה, הוא זה שצריך לחינוך ועידוד, ואותו מן הראוי לברך. וזה גם היה משמעות הברכות שברך יצחק ויתן לך הא' מטל השמים וגו' וכדברי המדרש ויתן לך אלקותא, שיתן לו אלקותו בכל הענינים הגשמיים, ואת הכל יעלה להשי"ת, שכל המטרה בעוסקו בכל הענינים הגשמיים תהיה רק אלקותו ית', שזה נכלל בשני

ONE OF THE MOST widely discussed questions in parshas Tol- dos has to do with the special love Yitzchak Avinu had for Eisav. Keeping in mind that the Torah mentions this love long before Yitz- chak's sight grew dim, when Yaakov and Eisav were still youngsters, it cannot be that Yitzchak was unaware of Eisav's *rishus*, his wickedness. Furthermore, we know that Yitzchak Avinu was the embodiment of *middas hadin*, the attribute of Divine judgment. Who, if not he, should know who is truly righteous and who is wicked?

Furthermore, if we imagine for a moment what it must have been like for Yaakov to grow up in Yitzchak Avinu's house, it is equally impossible that Yitzchak did not also have a deep love for Yaakov. Yaakov Avinu was "איש תם ישב אהלים" - *A perfect man who dwelt in tents*" (verse 27). He was dedicated to the study of Torah. There is no doubt that Yitzchak and Yaakov learned together, and it must have been a remarkable sight. Rabbi Yochanan (*Chullin* 137b) recalls watch- ing Rabbeinu HaKodesh discussing Torah with Rav. He described the awesome encounter as follows: "Fiery laws stretched from the mouth of Rabbi to the mouth of Rav, and from the mouth of Rav to the mouth of Rabbi!" There is no question that the Avos HaKedoshim

learned Torah with tremendous intensity, kedushah (holiness) and *hasmadah* (diligence).

Chazal (*Kiddushin* 30b) further say that, "A father and son who learn Torah together...become endeared to one other." Yitzchak Avinu and Yaakov Avinu constantly shared in the *milchemta shel Torah*, the battle of Torah. Their love and appreciation for one another must have been equally intense and heartfelt. There was no need for Yitz- chak Avinu to make shallow demonstrations of his love for Yaakov, to compliment him on his character, or to praise him for some act of honor. For his part, Yaakov was uniquely suited to greatness, and did not need to hear overt expressions of love and warmth from his father. His self-esteem was independent of his parent's acceptance. Their love was demonstrated through the sharing of Torah. To have demonstrated love in any other fashion would have only belittled the true affection Yitzchak had for his younger son.

חינוך מלכותי על התורה

35

"ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען" (בראשית כ"ח א')

אומר החפץ חיים זצ"ל: מפה רואים יסוד גדול בחינוך. אי אפשר לחנך מישהו, ואי אפשר להגיד לילד אל תעשה ככה, או תעשה ככה, אם לא מברכים אותו קודם כל, ומראים לו שאוהבים אותו. מה עשה יצחק, כשרצה לומר ליעקב "לא תקח אשה מבנות כנען"? דבר ראשון, קרא לו וברך אותו. הוא לא קרא לו בשביל הברכה, הוא קרא לו כדי לומר לו "לא תקח אשה מבנות כנען", אבל מת כתוב בהתחלה: "ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו". דבר ראשון, נתן לו את ברכתו וקרבו והראה לו שהוא אוהבו, ואז הוא אמר לו: "לא תקח אשה מבנות כנען". אומר החפץ חיים: אבל אם אדם ניגש אל הברך ואומר לו, דבר ראשון, "לא תקח אשה מבנות כנען", הברך לא יקבל את זה. טבע האדם שכאשר הוא שומע פקודת, הוא מיד מתמרמר ומתנגד. ואמר החפץ חיים: זה בא ללמדנו בחינוך הילדים, דבר ראשון, "ויברך אותו". תראה לו שאתה אוהב אותו, ואחרי זה אפשר לומר לו את כל הדברים הרצויים, אבל אם לא תראה לו תחילה שאתה אוהבו, הוא לא יקבל את הדברים. (ועיין מה שכתבנו בפרשת במדבר ט"ו ל"ט - "וראיתם אותו... ולא תתורו אחרי לבבכם וגו'").

וכזו היתה הנהגתו בעניין הברכות, ולכן כשרצה לברך את עשוי חשב שיש בזה משום שורת הדין, לפי שידע שיעקב צדיק ובעל מדות טובות וטבעו נח איש תם יושב אהלים. ולעומתו עשוי איש יודע ציד איש שדה אדם עם טבעים קשים, רוצה, ובעל מדות רעות וקשה לו לשבת ללמוד תורה. ויצחק האב המופקד על שני נשמות אלו רצה לחנכם ולהדריכם שיגיעו לתכלית הרצויה והיא עבודת ה'. ובכך יעקב שהוא בעל מדות טובות אינו זקוק לברכות כי

בכל מצב יוכל ללמוד תורה ולקיים מצוותו אין העוה"ז מפריע לו כלל כפי שראינו בו שבגיל פ"ד נשא אשה ולא הפריע לו הדבר, וכן י"ד שנה שנשמן בבית שם ועבר לא ישן ולא הפריע לו, הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה. ועם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, כל זה מראה על מדותיו של יעקב אבינו ששום דבר אינו יכול להפריע לו לעבודת ה', וכ"ז יצחק ידע, ולא הרגיש חובה לברכו כי הברכות עניינם הוא יותר עוה"ז ומה יעקב צריך לזה, לכל מצב הוא מסתגל, וזהו תפארתו שעל אף הקשיים הוא מתעלה.

33

אך עשוי שהיה בעל מדות קשות, ראה יצחק צורך לעזור לו בשפע. העוה"ז שיהא רגוע, ומידותיו הרעות לא יפריעו לו. ובכך מאזן הבחירה יהיה שווה. וכך היא דרכו של הקב"ה שאינו נותן לאדם משיכה לרע יותר מלטוב, ואף שרואים אדם שמדותיו קשות ומזגו רע ה' משלים את חסרונו ע"י אפשרויות של שפע בעוה"ז ובכך יש לו כח להתגבר על מדותיו הרעות.

34

יצחק חשב שעדיין יש תקוה לעשוי ע"י הברכות כי עשוי היה ציד בפיו כלומר שהיה מרמה את אביו בקושיותיו כיצד מעשרין את התבן ואת המלח. ואף שידע שעשוי אינו הולך בדרך הישרה שהרי נשא נשים שהיו למורת רוח ליצחק ולרבקה, בכ"ז ידע שעדיין לא אפסה כל תקוה ויש מקום לתקנו ע"י הברכות, ואחר זה חזר יצחק, לתקן את בנו.

ויסוד גדול לימד אותנו יצחק אבינו ע"ה, כמה יש לחזור לקרב רחוקים ולהחזיר אותם בתשובה ואפי' אם יש צורך לכזבו כספים על כך, ולומדי התורה יפסידו בגלל זה, בכ"ז יש להעדיף קירוב רחוקים. כלומר יצחק לימד אותנו שאדם הרוצה לתרום כסף ליישיבה יש להעדיף לתרום למקום שמחזירים בתשובה, יותר מאשר ליישיבה שלומדים בה בני תורה שאין חשש שיתקלקלו. וכן מבואר בזוהר (פ' תרומה דף קט) דאלמלי הוו ידע' בני נשא כמה זכות ותועלתא אית למזכי חייביא הוו אזלי בתרייהו ורדפי להו כמאן דרדיף בתר חיין.

Eisav, on the other hand, was very different from Yaakov. ויהי עשו - And Eisav became a man who knew to hunt, a man of the field" (Bereishis 25:27). Onkelos translates the phrase "ish yodeah tzayad" as גבר יודע ציד - gevar nachshirchan. Tosafos (Bava Basra 139a, ב"ב ד"ה מתני' בשרכא) explains the word to mean a batlan, or good-for-nothing. Yitzchak Avinu knew that Eisav spent his time 'on the streets', and in the field.

The Gemara (Kesuvos 50a) advises a person to "gently encourage his son to learn from six years old until twelve. From twelve years of age, yoreid imo l'chaiyav, that is, force him to learn with the strap and by withholding food." However, Yitzchak Avinu knew that Eisav would not respond to pressure. He would just run away. So, he continued to pour out his love on Eisav in the hope that large doses of affection and praise would win Eisav over to Torah and mitzvos. This is the meaning behind Yitzchak's request for matamim, tasty food. Yitzchak himself surely derived no special pleasure from gourmet foods, but he took the opportunity to praise Eisav for his exceptional skills. Yitzchak's love generated a deep sense of respect in Eisav for his father, and this kept him close to Yitzchak for many years. As long as Yitzchak had a hand over Eisav, he did not become the murderer of

innocent people he was ultimately destined to become. Thus, when the Torah reveals that "Yitzchak loved Eisav," it is not discussing his feelings for his son, but rather the outward expression of love he constantly showered upon him, which was considerably more than he ever had to express to Yaakov.

37

Yitzchak Avinu, therefore, serves as a model of parental dedication for us. Barring prophetic insight, no parent must ever give up on a child. One must continue to make the effort and do what needs to be done in order to draw close even the most wayward of our children.

Yitzchak's love of Eisav demonstrates the way to draw a child close. It may be a parent's first instinct to be critical of the disobedience and bad behavior of a wayward child, but we learn from this parshah that it is not the way. Eisav had one of the most wicked temperaments the world has ever seen, and if anyone was deserving of severe punishment and total rejection, it was he. Yet the Gemara (Kiddushin 18a) states that Eisav never lost his status as a Jew. He was a Yisroel mumar, a blemished Jew. His children were fully-fledged gentiles. Though Yitzchak could not entirely wipe out the evil from Eisav's soul, he at least tried to temper it somewhat. Who knows how much evil Eisav might have done had his father rejected him instead of showing affection? Our own children, full descendants of Avraham, Yitzchak, and Yaakov, certainly deserve our unconditional dedication. It is impossible to know how deeply heartfelt love and encouragement can affect a child's character.

38 Shearei Chayim

It is obvious that before embarking upon any mitzvah, one requires preparation to translate knowledge into practice: approaching bar mitzvah, a boy learns the halachos of tefillin; upon becoming engaged, one attends choson classes, etc. Unfortunately, not very much is taught or learnt regarding the obligation and privileges of chinuch. In this regard, let us examine the principles involving the practical applications of the chinuch process.

Approaching this all-important topic, it is noteworthy that there is no specific section dealing with chinuch within Shulchan Aruch. While there is a clear and designated procedure discussed in seventy simonim (sections) for the full preparation of rendering an animal glatt kosher, in matters of chinuch there is no one course of action, no single formula when dealing with the most precious of commodities, the moulding of pure Yiddishe neshomos. Instead we are taught: "Chanoch lana'ar al pi darko - train the youth according to his way" (Mishlei 22:6).

וכפי שמצינו בפסוק "גשה נא ואמושך בני" ופירש רש"י: אמר יצחק בלבן אין דרך עשיו להיות שם שמים שגור בפיו ואיך עשיו אומר "כי הקרה ה' אלוקיך"?

נמצינו למדים שיצחק הכיר את מהותו של עשיו.

אבל הסבר העניין הוא, כי כידוע שמדרכי החינוך הוא, שכאשר בן סר מדרך הטובה, אם הוא גם בועט באביו ובאמו וברבו, צריך להרחיקו ולגרשו מעל פניו, אבל כל זמן שהוא מקיים "כבוד את אביך ואת אמך" וכו', וגם מייפה את עצמו ורוצה לרמות אביו שהוא מתנהג כראוי, אז כדאי לקרב אותו, כי יש תקווה אולי במשך הזמן ישוב מדרכו הרעה, והנה עשיו למרות כל רשעותו, מצוות כיבוד אב ואם קיים במדרגה גדולה מאוד, כמו שאמרו במדרש שהיה לובש בגדי מלכות בשעה ששירת את אביו. ולפי זה מובן מדוע אהב יצחק את עשיו, כי הגם שיצחק הכיר את רשעותו של עשיו, אעפ"כ קירב אותו והראה לו אהבה, כדי לקרבו לדרך הטובה (זכרון מאיר).

40

It is a daunting task, an awesome responsibility and challenge that parents cannot shy away from. It goes without saying that chinuch needs to be approached with due diligence and with the reverence appropriate to the task at hand. In this regard, it is worth bearing in mind an interpretation of the posuk "This is the book (sefer) of the descendants of man" (Bereishis 5:1). Rearing a child is equated

with writing a sefer Torah. From the opening word "Bereishis," the beginning of creation and life, up until the last words of the Torah, documenting the end of Moshe's life, every word has to be written with the utmost care, attention and precision. Chinuch similarly starts at the beginning of the child's creation, preparing the human being to cope with life and all its complexities, up to the very end. And akin to writing a sefer Torah, it requires time, a rigorous adherence to halachah and kedushah.

41

The Chazon Ish used to say that the obligation of chinuch commences years before having children and before even contemplating marriage! It begins with the person himself, with a self-realization as to how he must behave and conduct his own life as a mensch. Only once he has mastered the technique of self-education is he in a suitable position to attempt to educate his own children.

The behaviour of children bears an uncanny resemblance to the conduct of their parents. The home is the bastion of chinuch. And of course, children's most immediate and powerful role models are their parents, who establish the Torah framework in the home. Parents can enthuse about the pleasantness and beauty of Torah living and ensure that their enthusiasm rubs off on their offspring.

them to "command [their] children" to act likewise in the future. "Advertising" is the key. Parents must set an example, sending their children the message to "do as you see and not just as I say." Only where children witness the enactment of the good middos that the parents wish them to emulate, where they regularly sense their parents' joyous approach to mitzvos and pursuing a Torah life, can they be expected to follow suit. This truly leaves an everlasting impression.

45 There is one important ingredient that cannot be overlooked. The successful *chinuch* of a child, in the words of the Brisker Rav, is based upon "der tatta's lernen und der mama's treren - the father's Torah learning and the mother's tears." Without placing *tefillah* into the equation, says the Alshich Hakodosh, it is impossible to guarantee success in educating our children.

The focus of religious life is the *bayis*, the Jewish home. The home offers the child the emotional stability as he grows up and the essential Torah education built upon fostering the relationship between parent and child. The key to *chinuch* lies in forging a meaningful and strong link between parent and child, one that can develop as the child grows up. The words *av* and *ben*, father and son, unite to form the word *even*, a rocklike foundation (Rashi, *Vayechi*). How often do children lament: "I have no meaningful relationship with my father!" The "generation gap" must be successfully bridged if the heritage of our Torah is to be enthusiastically passed on.

Einei Yisrael!

46 Rivka Loved Yaakov
"And Rivka Loved Yaakov." The *pasuk* in Mishlei states, "בן חכם ישמח - אב ובן כסיל תוגת אמו - A wise son pleases the father, but a foolish son is the grief of his mother" (Mishlei 10:1). This is because a foolish son spends more time with his mother, and she is constantly confronted with his foolish ways. On a simple level, Rivka derived much pleasure from seeing Yaakov grow into a true *ben Torah*, and worried over Eisav's sorry state.

There is yet another reason for Rivka's love. "ויאמר ה' לה שני גוים - ובבטן ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר - And Hashem said to her, 'Two peoples are in your womb, and two nations from your womb shall separate, and each nation shall struggle with the other, and the elder shall serve the younger'" (Bereishis 25:23). Rivka received this *nevuah* (prophecy) from Shem, and it told her that the elder of her twins was going to leave the path of Torah, while the younger one would remain steadfast and develop into a great and righteous personality. Rivka, therefore, knew that Eisav was exactly what his name implied: he was "asui", already completely formed. The essential evil character of Eisav would remain, and no amount of love and encouragement would change that. Therefore, she loved Yaakov, and demonstrated her admiration and appreciation for him as any mother would do for a son that gives her *nachas* (pleasure).

eventually become the father of the Ten Tribes of Israel. She had great *nachas* from him, and her love for him grew stronger and stronger. Thus, the *pasuk* describes it in the present tense - there was a constantly increasing level of love.

TORAH TAPESTRIES

52 Rivkah *Immeinu's* struggle was the struggle of a mother who had to choose between two children whom she loved. We see, in fact, that throughout the chapter she is referred to as the mother of both Yaakov and Eisav. For example, "Rivkah took the special clothing of Eisav, her older son, which were with her in the house, and she dressed Yaakov, her younger son."⁸ Both Yaakov and Eisav are called her sons here.

Additionally, this *pasuk* shows that Eisav didn't trust his wives with his special clothing; his mother kept it for him. There was a closeness between Rivkah and both sons. This relationship is highlighted again by the Torah when Yitzchak *Avinu* sends away Yaakov *Avinu*, who goes "to Padan Aram to Lavan, the son of Besu'el the Aramean, brother of Rivkah, mother of Yaakov and Eisav."⁹

47 The ideal stable home is one where parent and child long for each other and seek to spend time together fostering their relationship. It is worth highlighting the importance attached to this, as explained by the Chofetz Chaim (end of *Chomas HaDas II*): "Although it is mandatory for a father to designate fixed times for Torah learning...and to perform all the mitzvos, there is an even greater obligation for each person to consecrate a portion of his time to supervise the *chinuch* of his children, so that they journey

in the path of our fathers and teachers." What more can one add to these holy words?

* Quality time of a spiritual nature obligates the parent to develop good *middos* and grow in Torah and *yiras Shomayim*. As parents are busily engaged in professional endeavours, *chavrusas* and communal affairs, the most suitable "free time" for one's children is at mealtimes and in particular on Shabbos. Running from one Kiddush to another and socialising with guests is deplorable where this negates devoting time to each child. Singing *zemiros*, and allowing children to recount the *divrei Torah* learnt at school make for a potent aspect of *chinuch*. Why deprive our children of the indelible impression of the true beauty enveloping Shabbos? The extension of "*V'shomru v'nei Yisroel es haShabbos*," the Jewish nation's observance of Shabbos, will be where it is perpetuated "*l'dorosom bris olam - for generations as an eternal covenant*" (Shemos 31:16). Children will then continue the legacy of their parents.

48 * Parents should pay attention to and show concern for all their children, not just those who provide instant *nachas*. Where parents attend to the underdeveloped child, it is possible for him to excel and advance far more than his above-average siblings (*Kli Yakar, Vayechi*). For *chinuch* to be potent, the parent has to strip away all the various barriers and impediments, to reach out and touch the child and thereby develop his potential.

49 חסד ורחמים

ונראה, שללא כל ספק, גם יצחק אבינו העריך את דרגתו ואת מעלתו של יעקב אלף מונים יותר מו של עשו. ואולם - היא הנותנת! דוקא העובדה, שיעקב היה בשיא השלמות, הניעה את יצחק להתמסר יותר לבנו השני. יעקב הוא ראה, כמובן מאליו, את המשך שושלת האבות, ואת יסוד הבנין של כלל ישראל. אולם, יעקב לא היה זקוק לשום השפעה מיוחדת. הוא היה "חי נושא את עצמו". ומאידך, סבר יצחק, שגם עשו אינו "מקרה אבוד". היה ברור לו, שגם הוא מסוגל לתרום את חלקו. אם יציל את תכונותיו בדרך טובה ומועילה, אזי יוכל הוא בערמוניות - להשלים את תמימותו של יעקב, בבחינת "בכל דרכיך דעהו". ולכן הוא "אהב" אותו - פירושו של דבר: הוא התמסר אליו, ניסה לרדת לעומק נשמתו ולהדריךכו בדרך הנכונה.

ומדוע לא עשתה רבקה את החשבון הזה? מדוע לא הלכה בדרך בעלה, כיאה לאשה כשרה, העושה את רצון בעלה? ואם היתה משוכנעת שעשו הוא "מקרה אבוד", מדוע לא שיכנעה את יצחק בכך?

50 ידוע, שטבע האדם - במיוחד אדם החותר לשלמות נפשית - הוא, שנמשך אחו הניגוד והחידוש. מי שמטבעו הוא אדם שקט, נוטה להעריך את התוסס. מי שהוא תם, מתפעל מחכמתו של הערמומי. גם יצחק ורבקה - כל אחד מהם, בהתאם לטבעו ותכונותיו, עבד את ה' בכיוון שונה. יצחק, הקדוש מרחם, העולה התמימה, ראה בטבעו של עשו אופק חדש, שניתן לכנות עליו דרך חדשה בעבודת ה'. הוא ראה בכך אפשרות להגיע לשלמות. הוא גילה כאן כוחות הנפש, שהיו זרים לו עד כה, והבינו שגם את אלה ניתן לשעבד לעבודת ה'. וזה מה שהמרץ אותו להשקיע את כוחותיו בניסיון לחנך את עשו.

* ומאותה סיבה עצמה, אהבה רבקה דוקא את יעקב. היא, שבאה מביתו של לבן, בית שכולו ערמוניות, התפעלה מתמימותו של יעקב. כיוון שחונכה בסביבה, שבה כל השאיפה היתה להשתלם בערמוניות ובהתחכמות, לכן טיפחה - כחלק מעבודת ה' שלה עצמה - את יעקב, השלם בתמימות.

51 וממילא, אין צורך לראות כאן "מחלוקת" בין יצחק ורבקה. כל אחד התנהג כפי המתחייב מתכונותיו. יצחק לא טעה ח"וי באהבתו את עשו. הוא לא חשב אפילו לרגע, שעשו הוא הבן הנבחר להמשיך את השושלת. ומכל מקום - ודוקא בגלל זה - השקיע את כל כוחותיו באותו הבן, שעתידי היה מוטל על כף המאזניים. וגם אם נאמר שלא ירד לגמרי לעומק השחיתות של עשו - כי ציד בפני - לא ראה את עצמו פטור מלהשתדל בכל האמצעים העומדים לרשותו, שגם בן זה לא ילך לאיבוד, אלא יעבוד את בוראו - בדרכו שלו, על פי תכונותיו שלו!

(ע"פ חתם סופר)